

Ur *Proletären* nr 13/2011 (29 mars)

Därför bombas Libyen – intervju

Mellanösternexperten Abdulhadi Khalaf tror inte att flygbombningarna i Libyen handlar om skydd av civila. Istället ser västländerna möjligheter till bättre kontroll över oljan och till att sälja vapen. Han varnar för civila offer när huvudstaden Tripoli ska intas.

Proletären ringer upp Abdulhadi Khalaf för att tala om den turbulenta utvecklingen i Libyen. Han kommer ursprungligen från Bahrain, där han var aktiv i vänsterrörelsen på 1960- och 1970-talet. Numera är han lektor vid Centrum för Mellanösternstudier vid Lunds universitet.

Vi inleder med att tala om vad som ligger bakom upproret mot Gaddafi. Är det ett folkligt missnöje mot ett diktatoriskt styre, en regim som splittrats, klaner som strider om makten eller västvärldens försök att kupa igenom ett maktskifte?

– Jag tror det är en kombination av allt detta, svarar Abdulhadi Khalaf och berättar om ny-liberalismens intåg i Libyen under det senaste decenniet.

– **Gaddafi har till punkt och pricka** följt Internationella valutafondens strukturanpassningsprogram. Veckan innan folkupproret startade kom IMF med en rapport där Libyens ekonomiska reformer fick beröm. Staten har av sagt sig sitt tidigare ansvar för vård, utbildning, arbetstillfällen, prissättning och kontroll av marknaden. Det har lett till ökad inflation och sjunkande levnadsstandard. Detta var en mycket stark grund för folkets uppror.

Den andra faktorn som Abdulhadi Khalaf pekar på är Gaddafis egen politik. Istället för att bygga en modern stat baseras makten i Libyen på klanstrukturer. Genom att söndra och härska har Gaddafi kunnat behålla makten.

– Han har gett olika klaner olika fördelar. De har konkurrerat med varandra om poster inom statsapparaten och armén. Men i dagsläget slår denna politik tillbaka mot honom. När en klan lämnar så följer också söner som blivit ministrar eller ambassadörer med. Det blir en vertikal splittring av regimen.

Den tredje faktorn är den internationella inblandningen. Här lyfter Abdulhadi Khalaf fram västmakternas dubbelspel.

– De som bombas Libyen är samma stater som sålde vapen till honom för hundratals miljoner euro varje år. Gaddafi beväpnades av Frankrike, Storbritannien och USA, inte Indien eller Tchad. Men det betyder också att väst känner till Gaddafis svagheter. De högteknologiska vapen som finns i hans vapenförråd kan neutraliseras med en knapptryckning.

• **Vad säger du om påståendet att bombningarna av Libyen handlar om att skydda civilbefolkningen?**

– Det är möjligt att det är en anledning, men vi har hört samma argument förr. Vad har hänt i Somalia, Afghanistan och Irak? Väst har avsatt despoter men de har istället skapat nya

despoter eller kaos. I det som pågår nu måste man inse att det finns ”realpolitiker” som ser möjligheter, säger Abdulhadi Khalaf.

En sådan möjlighet är Libyens oljerikedomar. Kriget kan ge västländer starkare kontroll över oljan än tidigare. En annan möjlighet är att sälja mer vapen.

– Detta är ett riktigt krig i tredje världen där man kan testa plan, radarsystem och raketer och sedan stämpla dem som dugliga i strid. Detta synsätt är en realitet bland en del politiker. Kom ihåg hur Tony Blair hjälpte Gaddafi att få tillbaka sitt anseende i väst medan Gaddafi hjälpte Storbritannien genom att köpa vapen och ge Storbritannien bättre villkor i konkurrensen om framtida oljeprospektering i Libyen.

En fråga som inställer sig är varför väst vänt sig mot Gaddafis regim. Han har ju sedan han togs in i värmen igen för snart tio år sedan varit en trogen allierad till EU och USA.

– Gaddafi började bli en börda. När det blev tydligt att folket var emot honom fanns det ingen anledning för väst att kämpa för att behålla honom. Precis som i Egypten och Tunisien kunde väst inte ha kvar den despot de gillade. Kanske kommer västländerna till och med att få bättre villkor av de som ersätter Gaddafi i ett enat eller splittrat Libyen.

Vilka är det som kan komma istället, om det Natoledda kriget drivs till sin spets och Gaddafi försvinner? Vi frågar Abdulhadi Khalaf om hur han ser på det Benghazi-baserade Nationella övergångsrådet.

– Det är ett försök att skapa en institution som kan leda de befriade områdena och som omvärlden kan diskutera med. Om det har förmåga att regera återstår att se. Benghazi tillhör Cyrenaika, den ena av Libyens tre provinser. Den andra, Fezzan, är svårkontrollerad då den utgörs av ökenområden, och den tredje, Tripolitania, behärskas av Gaddafi.

– Den som ska kontrollera landet måste ta hänsyn till både civilbefolkningen och klanstrukturer, fortsätter Abdulhadi Khalaf. Kriget kan resultera i en situation som i Afghanistan. Där har USA med hjälp av andra västländer skapat en centralregering som nästan inte har kontroll över någonting i det splittrade landet. Men jag hoppas verkligen att det inte blir så. Det skulle leda till en svår situation för arabvärlden och Europa. Kaos i Libyen skulle riskera att förvandla Saharaområdet till ett paradiset för både al-Qaida och kriminella.

• Vad tror du kommer att hända? Finns det en möjlighet att nå fred genom en förhandlingslösning, som föreslagits från flera håll?

– Så som det är nu kan rebellerna inte avancera en centimeter utan de nattliga flygbombningar som driver bort Gaddafis styrkor. Om bombningarna slutar kommer allt att stå stilla. Då skulle Gaddafi behålla sin del av Libyen och det tror jag inte oljebolagen skulle acceptera. Jag hoppas på någon form av uppgörelse som leder till att Gaddafi försvinner och att en övergångsregering tillsätts som försöker skapa ordning.

Vi återgår till frågan om civilbefolkningens lidande. Nu kommer allt fler rapporter om hur USA-Nato-bombningarna orsakar förödelse. Abdulhadi Khalaf tycker att det är en cynisk bild av kriget som förmedlas i västmedier.

– I kriget dör stridande och civila på båda sidor, inte minst civila. Men när väst bombar från hög höjd är det inte de egna som dör, utan bara ”collateral damage”. Det är också en sak att bomba småstäder som Brega eller Ras Lanouf så att Gaddifianhängarna försvinner. Problemet kommer att ställas på sin spets när Tripoli ska intas. Gaddafi har sitt fäste mitt i staden. Då går det inte längre att låtsas som om det inte finns civila offer.

Patrik Paulov